

Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2017/18:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet till handlingarna.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anför om att regeringen bör se över möjligheten att ge Inspektionen för strategiska produkter rätt att inrikta signalspaning från Försvarets radioanstalt.

Utskottet föreslår att motionsyrkanden om ledamöter i Siun och tillgången till utlandsunderrättelser avstyrks.

I betänkandet finns tre reservationer (SD, V, KD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2017/18:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden.....	6
Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	6
Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet.....	9
Signalspaning och underrättelsetjänst.....	11
Reservationer	15
1. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 2 (SD).....	15
2. Signalspaning och massförstörelsevapen, punkt 3 (V)	15
3. Organisationsstruktur för underrättelsetjänst, punkt 4 (KD).....	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Skrivelsen.....	17
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens skrivelse 2017/18:70

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:70 till handlingarna.

2. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet

Riksdagen avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 64.

Reservation 1 (SD)

3. Signalspaning och massförstörelsevapen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se över möjligheten att ge Inspektionen för strategiska produkter rätt att inrikta signalspaning från Försvarets radioanstalt och tillkännager det för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 52.

Reservation 2 (V)

4. Organisationsstruktur för underrättelsetjänst

Riksdagen avslår motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 44.

Reservation 3 (KD)

Stockholm den 8 mars 2018

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Beatrice Ask (M), Alexandra Völker (S), Kent Härstedt (S), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Lars Püss (M), Jeff Ahl (SD), Håkan Svenneling (V) och Peter Helander (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Vid riksdagens slutbehandling av regeringens proposition En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet (prop. 2006/07:63, bet. 2007/08:FöU15, rskr. 2007/08:266) tillkännagav riksdagen som sin mening vad försvarsutskottet anfört om ytterligare rättssäkerhets- och kontrollmekanismer. Riksdagen anförde bl.a. att regeringen en gång om året ska redovisa granskningen av den verksamhet som bedrivits enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

I enlighet med riksdagens tillkännagivande har regeringen lämnat skrivelsen Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (skr. 2017/18:70) där den redogör för resultatet av den uppföljning och granskning av signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet som genomfördes 2015.

I betänkandet behandlar utskottet dessutom tre motioner om signalspaning och underrättelseverksamhet från den allmänna motionstiden 2017/18.

Utskottet begär vid behov in information om försvarsunderrättelseverksamhet och signalspaning och besökte Försvarets radioanstalt (FRA) den 23 januari 2018.

Bakgrund

Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet regleras i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) och i förordningen (2008:923) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Enligt signalspaningslagen får den myndighet som regeringen bestämmer, signalspaningsmyndigheten, inhämta signaler i elektronisk form vid signalspaning. Inhämtningen får inte avse signaler mellan en avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige. Signaler får endast inhämtas för de ändamål som särskilt anges i lagen och inledningsvis endast efter inriktning av regeringen, Regeringskansliet, Försvarmakten, Säpo och Nationella operativa avdelningen (Noa) i Polismyndigheten. Noa ersatte den 1 januari 2015 Rikskriminalpolisen i signalspaningslagen i samband med att den nya Polismyndigheten infördes (prop. 2013/14:110 s. 408–409).

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) är en nämndmyndighet under regeringen som har till uppgift att kontrollera att försvarsunderrättelseverksamheten bedrivs i enlighet med lagar och förordningar. Siun är också kontrollmyndighet för den verksamhet som bedrivs enligt signalspaningslagen. I kontrollen av signalspaningen ska inspektionen särskilt granska sökbegrepp, förstöring och rapportering. Vidare

ska Siun på en enskild persons begäran kontrollera om hans eller hennes meddelande har inhämtats i samband med signalspaning. Siun strävar efter att granskningsverksamheten ska vara så öppen som möjligt med beaktande av gällande lagstiftning om offentlighet och sekretess. Myndigheten råder även över de signaler som teleoperatörer ska lämna till samverkanspunkter enligt 6 kap. 19 a § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Det innebär att signalspaningsmyndigheten (dvs. Försvarets radioanstalt, FRA) endast ska få tillgång till de signalbärare som det finns tillstånd för från Försvarsunderrättsedomstolen. Siun fattar inga egna beslut i dessa frågor utan ska bara verkställa de tillståndsbeslut som meddelats av Försvarsunderrättsedomstolen.

I enlighet med 11 § signalspaningslagen finns det ett integritetsskyddsråd vid FRA med uppgift att fortlöpande utöva insyn i de åtgärder som vidtas för att säkerställa integritetsskyddet i signalspaningsverksamheten. Organisatoriskt är Integritetsskyddsrådet en del av FRA, och rådets ledamöter utses av regeringen för en viss tid. Rådet ska rapportera sina iakttagelser till myndighetens ledning och, om rådet finner skäl för det, till Siun.

Utskottets överväganden

Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet till handlingarna.

Skrivelsen

Siuns granskningsverksamhet under 2016

I skrivelsen anför regeringen att Siun genomfört 33 granskningar under 2016, vilket är något fler än under föregående år. Av dessa granskningar rörde 15 Försvarets radioanstalt, varav 9 enligt signalspaningslagen, vilket i stort sett är samma antal som föregående år. Ingen av granskningarna enligt signalspaningslagen har lett till att Siun framfört några synpunkter eller förslag till FRA.

Siuns kontrollverksamhet enligt signalspaningslagen bestod 2016 av en övergripande granskning om avgränsningarna i tillstånden från Försvarsunderrättelsedomstolen, tre detaljerade granskningar om sökbegrepp, två administrativa granskningar om förstöring samt tre detaljerade granskningar om Försvarets radioanstalts rapportering. En av granskningarna enligt signalspaningslagen ledde till att Siun framförde en synpunkt till Försvarets radioanstalt som gällde avgränsningar i tillstånd från Försvarsunderrättelsedomstolen. Ingen av granskningarna har föranlett Siun att lämna några synpunkter eller förslag till någon annan myndighet eller till regeringen.

Siun har mandat att avbryta en inhämtning eller besluta om förstöring av en upptagning eller uppteckning om det skulle visa sig att inhämtningen som gjorts inte har varit förenlig med det tillstånd som meddelats av Försvarsunderrättelsedomstolen. Några sådana åtgärder har inte vidtagits under 2016.

Siun är enligt 10 a § signalspaningslagen skyldig att på en enskild persons begäran kontrollera om hans eller hennes meddelande har inhämtats i samband med signalspaning och, om så är fallet, kontrollera om inhämtningen och behandlingen av de inhämtade uppgifterna har gjorts i enlighet med signalspaningslagen. Under 2016 har Siun genomfört 14 kontroller på enskilda personers begäran. Det är i stort sett en återgång till det antal som gällt tidigare år med undantag för 2013 då 62 kontroller utfördes på enskilda personers begäran. 14 kontroller är dessutom en minskning jämfört med 2015 då 22

kontroller utfördes. I likhet med föregående år har inget otillbörligt framkommit vid kontrollerna.

Siun granskar även Försvarets radioanstalts personuppgiftsbehandling. Under 2016 har Siun lämnat en synpunkt om Försvarets radioanstalts tillämpning av ett bevarandebeslut från Krigsarkivet och annan behandling i anslutning till detta.

Integritetsskyddsrådets verksamhet 2016

Regeringen skriver att Integritetsskyddsrådets verksamhet under 2016 har varit av ungefär samma omfattning som tidigare år. Rådet har vid sex tillfällen haft formella sammanträden på Försvarets radioanstalt. Därutöver har rådet haft ett antal möten för utbildning och kompetensutveckling. Rådets arbete har rört den utgående rapporteringen av resultaten av signalspaningen. Integritetsskyddsrådet har även gått igenom den interna kontrollen inom Försvarets radioanstalt för signalspaningsområdet. Rådet har i samband med möten löpande fört diskussioner med myndighetens ledning i dessa frågor. Myndigheten har utifrån de synpunkter som framförts utvecklat verksamheten för att ytterligare förstärka integritetsskyddet. Integritetsskyddsrådet har under 2016 inte funnit några skäl att rapportera till Siun.

Regeringens slutsatser när det gäller verksamheten 2016

För en demokratisk rättsstat är det viktigt med ett väl fungerande integritetsskydd. Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet är noga reglerad i lagar och förordningar, bl.a. i syfte att värna den personliga integriteten. Kontrollmyndigheten Siun har i uppgift att kontrollera att Försvarets radioanstalt följer de aktuella författningarna. Siuns granskning enligt signalspaningslagen resulterade i en synpunkt till Försvarets radioanstalt.

Signalspaningsverksamheten är en nödvändig del av Sveriges försvar och skydd mot terrorism. Att Siun lämnar synpunkter som säkerställer efterlevnaden av signalspaningslagen, och samtidigt utvecklar och förstärker integritetsskyddet vid signalspaningsverksamheten, ser regeringen som en styrka.

Enligt regeringen har Siun inte lämnat några synpunkter eller förslag till åtgärder under 2016. En konstruktiv dialog om förbättringsåtgärder förs löpande mellan Siun och Försvarets radioanstalt. Regeringen anser att det är viktigt att denna dialog fortsätter. Regeringen bedömer att Siuns inspektionsförberedelser med Försvarets radioanstalt har fungerat väl under 2016 och att Siun har fått tillgång till den information som behövs för att lösa uppdraget.

Regeringens uppfattning är att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagstiftningen. Försvarets radioanstalt ska i sin

verksamhet beakta både den personliga integriteten och myndighetens uppgift att bedriva en effektiv försvarsunderrättelseverksamhet.

Regeringen har som mål att stärka den personliga integriteten. Regeringen understryker vikten av arbetet med att värna rättssäkerheten och den personliga integriteten vid signalspaning. Arbetet är en ständigt pågående process och regeringen menar att det framöver kan uppstå behov av fördjupade uppföljningar av signalspaningslagens konsekvenser för den personliga integriteten.

Regeringen upplyser slutligen om att utredningen Behandling av personuppgifter inom Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt (Fö 2017:03) gör en översyn av den lagstiftning som gäller för personuppgiftsbehandling inom Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. Syftet med uppdraget är att säkerställa att lagstiftningen är anpassad till den tekniska och rättsliga utvecklingen. Den synpunkt som Siun lämnat om Försvarets radioanstalts personuppgiftsbehandling omfattas av översynen. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 maj 2018.

Bakgrund och tidigare behandling

När utskottet beredde frågor om integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (bet. 2015/16:FöU5) bedömde utskottet att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagar och förordningar. Utskottet fann stöd för sin bedömning i den slutsats som drogs i Riksrevisionens tidigare granskning av kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten (RiR 2015:2, bet. 2015/16:FöU2).

Vid tidigare beredning av dessa frågor har utskottet vidare bedömt att det skulle vara befogat att inom några år genomföra en fördjupad uppföljning av lagstiftningens konsekvenser (bet. 2013/14:FöU5). Utskottet noterade även i ett tidigare ställningstagande att regeringen bedömt att det framöver kan finnas behov av en fördjupad uppföljning av lagstiftningens konsekvenser bl.a. för enskilda personers integritet (skr. 2013/14:54).

I betänkande 2016/17:FöU5 anförde utskottet att signalspaning är ett viktigt verktyg inom försvarsunderrättelseverksamheten samtidigt som det är viktigt att värna den personliga integriteten och en väl fungerande granskningsverksamhet. Utskottet har, som ovan nämnts, tidigare anført att det skulle vara befogat att inom några år genomföra en fördjupad uppföljning av lagstiftningens konsekvenser och betonade att en uppföljning kan användas som ett viktigt instrument i den ständigt pågående process som syftar till att värna den personliga integriteten vid signalspaning och även till att garantera en fungerande granskningsverksamhet. Utskottet lade även stor vikt vid att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska fungera på det sätt som avsetts i lagar och förordningar. Utskottet konstaterade att det utöver de 31 granskningar som genomförts av Siun och avslutades för att kunna redovisas i årsredovisningen

för 2015, skulle genomföras ytterligare två som skulle ingå i årsredovisningen för 2016. Utskottet hade fått veta att Siun lämnat synpunkter till FRA i båda dessa ärenden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att signalspaning är ett viktigt verktyg inom försvarsunderrättelseverksamheten samtidigt som det är viktigt att värna den personliga integriteten och en väl fungerande granskningsverksamhet. Utskottet välkomnar därför den dialog som löpande förs mellan Siun och berörda försvarsunderrättelsemyndigheter om förbättringsåtgärder och vill framhålla vikten av att denna dialog fortsätter som en del i det ständigt pågående arbetet med att värna den personliga integriteten.

Utskottet delar regeringens bedömning att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagstiftningen. Försvarets radioanstalt ska i sin verksamhet beakta både den personliga integriteten och myndighetens uppgift att bedriva en effektiv försvarsunderrättelseverksamhet.

Slutligen vill utskottet framhålla att man även delar regeringens bedömning att det framöver kan uppstå behov av fördjupade uppföljningar av signalspaningslagens konsekvenser för den personliga integriteten.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om att utöka antalet ledamöter i den nämnd som leder Siun.

Jämför reservation 1 (SD).

Motion

I motion 2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 64 anförs att antalet ledamöter i Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) ska utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan få minst var sin ledamot och tillkännager detta för regeringen. Om möjligheten till folklig insyn i svensk signalspaning ska tas på allvar anser motionärerna att riksdagens samtliga partier ska erbjudas en möjlighet att nominera ledamöter till nämnden.

Bakgrund och tidigare behandling

Enligt 10 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) ska kontrollmyndigheten, dvs. Siun, ledas av en nämnd vars ledamöter utses av regeringen för en bestämd tid om minst fyra år. Ordföranden och vice ordföranden ska enligt lagen vara eller ha varit ordinarie domare. I lagen anges att övriga ledamöter i nämnden ska utses bland personer som föreslagits av partigrupperna i riksdagen. Formerna för hur detta går till är inte närmare reglerade.

Regeringen har i 8 § förordningen (2009:969) med instruktion för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten föreskrivit att nämnden ska ha högst sju ledamöter. De fem platser som återstår efter den lagbundna begränsningen att ordföranden och vice ordföranden ska ha domarbakgrund tillsätts efter nominering från partigrupperna. Dessa ledamöter byts ut kontinuerligt.

När utskottet har berett frågan om att utöka antalet ledamöter i Siun tidigare (bet. 2013/14:FöU5, 2014/15:FöU5, 2015/16:FöU5, 2016/17:FöU5) har utskottet bedömt att sammansättningen av nämnden motsvarar de föreskrifter som finns och att regeringen har tillsatt ledamöter efter nominering från partigrupperna. Utskottet har konstaterat att ledamöterna representerar såväl regerings- som oppositionspartier, varför utskottet inte sett något skäl att ytterligare reglera sammansättningen.

Utskottets ställningstagande

Den nämnd som leder Siun består av högst sju ledamöter, varav två domare eller tidigare domare. Utskottet konstaterar liksom tidigare i denna fråga (bet. 2014/15:FöU5, bet. 2015/16:FöU5, bet. 2016/17:FöU5) att sammansättningen av nämnden motsvarar de föreskrifter som finns och att regeringen har tillsatt ledamöter efter nominering från partigrupperna. Dessa representerar såväl regerings- som oppositionspartier. Utskottet bedömer att Siuns granskningsverksamhet bidrar till ett starkt skydd för den personliga integriteten i samband med försvarsunderrättelseverksamhet. Utskottet ser inte att det framkommit något nytt som ger skäl att ytterligare författningsreglera sammansättningen och avstyrker därmed motion 2017/18:2017 yrkande 64.

Signalspaning och underrättelsetjänst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se över möjligheten att ge Inspektionen för strategiska produkter rätt att inrikta signalspaning från Försvarets radioanstalt och tillkännager det för regeringen. Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 52.

Riksdagen avslår motion om organiseringen av försvarsunderrättelseverksamheten.

Jämför reservation 2 (V) och 3 (KD).

Motionerna

I motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 52 anfördes att möjligheten att ge Inspektionen för strategiska produkter (ISP) rätt att inrikta signalspaning från Försvarets radioanstalt (FRA) bör ses över. Motionärerna anser att spridning av massförstörelsevapen är en betydande utmaning i en värld som präglas av en allt större säkerhetspolitisk osäkerhet. Motionärerna anser att det är viktigt att Sverige bidrar på bästa sätt till att arbeta för internationell säkerhet och stabilitet, inte minst när det gäller antispridningsarbetet.

I samband med att lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet trädde i kraft 2009 begränsades antalet myndigheter som har rätt att inrikta signalspaning. Motionärerna anser att det var positivt att integritetsskyddet stärktes i och med de förändringar som då gjordes av lagstiftningen om signalspaningen. Med tiden har det dock visat sig att lagstiftningen som styr signalspaningen har behövt modifieras bl.a. beroende på vilka behov som funnits när det gäller tillgång till signalspaning hos svenska myndigheter. Signalspaning får i dag bedrivas i syfte att kartlägga utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. ISP har däremot inte rätt att inrikta signalspaning från FRA för att uppnå detta syfte. Det betyder enligt motionärerna att den myndighet som ska följa upp frågor om bl.a. spridning av massförstörelsevapen inte har möjlighet att lösa sin uppgift på ett tillfredsställande sätt.

I motion 2017/18:3827 anför Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 44 att det bör tillsättas en utredning som analyserar tillgången till utlandsunderrättelser och om underrättelsetjänststrukturen bör förändras eller inte. Inom det område som motionärerna kallar ”politisk underrättelsetjänst” – t.ex. bedömningar av länders förmåga och vilja att skaffa sig massförstörelsevapen eller deras tänkbara agerande i internationella konflikter – är det idag ett flertal myndigheter som inhämtar och analyserar information.

Motionärerna bedömer att olika perspektiv bidrar till en breddad bild och ett bättre beslutsunderlag, men bedömer samtidigt att det vore värdefullt om det fanns en organisation som hade ett tydligt mandat att inhämta och analysera information från utlandet på stor bredd för att minimera risken att viktig information faller mellan stolarna.

Bakgrund och tidigare behandling

I fråga om åtgärder mot spridning av massförstörelsevapen sker i dag samverkan mellan berörda myndigheter, och enligt 16 § förordningen (2010:1101) med instruktion för Inspektionen för strategiska produkter ska ett råd finnas för samverkan mellan myndigheter i icke-spridningsfrågor. Samverkansrådet är knutet till ISP och ska verka för en effektiv myndighetssamordning när det gäller åtgärder mot spridning av massförstörelsevapen. Rådet består av generaldirektören och de andra ledamöter från samverkande myndigheter som inspektionen utser. Generaldirektören vid ISP leder rådets arbete. Sanktionsärenden prövas i ett nära samarbete med samverkansmyndigheterna där ISP får stöd från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och FRA vid bedömning av produkters tekniska natur samt stöd från Säpo och Militära underrättelsetjänsten (Must) vid bedömning av slutanvändare. Enligt ISP har samarbetet med berörda myndigheter fortsatt att utvecklas.

När det gäller inriktningen av signalspaningen framgår det av 4 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) att den endast får anges av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säpo och Noa.

Den 1 januari 2009 trädde signalspaningslagen i kraft. I lagen regleras under vilka förutsättningar signalspaning, oavsett var signalerna befinner sig, får bedrivas.

Enligt signalspaningslagens ursprungliga lydelse av 4 § med dess hänvisning till lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet, tilläts signalspaning efter inriktning av regeringen och andra myndigheter enligt regeringens närmare bestämmande. Bland annat Säpo och ISP hade då möjlighet att inrikta signalspaningen. Genom ändringar i 4 § signalspaningslagen som trädde i kraft den 1 december 2009 tilläts signalspaning endast efter inriktning av regeringen, Regeringskansliet och Försvarsmakten. Därmed fick t.ex. ISP inte längre inrikta FRA:s signalspaning för försvarsunderrättelseverksamhet.

Den 9 oktober 2008 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att bl.a. kartlägga Säkerhetspolisens och Rikskriminalpolisens behov av underrättelser om utländska förhållanden (dir. 2008:120). I juli 2009 överlämnade utredningen betänkandet Signalspaning för polisiära behov (SOU 2009:66). Den 30 september 2009 höll Justitiedepartementet en öppen utfrågning om betänkandet, där vissa grundläggande frågor i betänkandet diskuterades. I mars 2010 fick en utredare i uppdrag att hjälpa Justitiedepartementet med att

ta fram ett kompletterande underlag om signalspaning för polisiära behov (Ju2010:B). Uppdraget var avsett att analysera olika sätt att verkställa inhämtning av information genom signalspaning för att tillgodose polisens behov. Därefter kom även departementspromemorian Polisens tillgång till signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (Ds 2011:44). Regeringen lämnade därefter förslag om ändringar i 4 § signalspaningslagen, och riksdagen biföll förslagen som innebar att Säpo och Rikskriminalpolisen då lades till bland de myndigheter som tillåts inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (prop. 2011/12:179, bet. 2012/13:JuU7, rskr. 2012/13:61). Den ändrade bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2013.

I utskottets betänkande 2016/17:FöU5 anför utskottet att inriktning av signalspaningen i försvarsunderrättelseverksamhet i dag endast får anges av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säpo och Noa. När det gäller arbetet mot spridning av massförstörelsevapen bedrivs det i samverkan mellan berörda myndigheter. Ett samverkansråd som är knutet till ISP är i dag en plattform för samverkan mellan myndigheter i icke-spridningsfrågor. Utskottet sa sig lägga stor vikt vid att myndighetssamverkan fungerar på ett tillfredsställande sätt när det gäller både försvarsunderrättelseverksamheten som helhet och arbetet med att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Samverkansmyndigheter som ger ISP stöd i dag är FOI, FRA, Säpo och Must. Enligt ISP hade samarbetet med berörda myndigheter fortsatt att utvecklas, vilket utskottet bedömde som positivt. Utskottet kunde även konstatera att det var en lång process med många överväganden som låg bakom beslutet att ändra signalspaningslagen så att även Säpo och dåvarande Rikskriminalpolisen skulle tillåtas inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Utskottet såg därför inga skäl att vidta åtgärder för att ytterligare myndigheter ska få inrikta signalspaningen och avslåg motionerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att inriktning av signalspaningen i försvarsunderrättelseverksamhet i dag endast får anges av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säpo och Noa. När det gäller arbetet mot spridning av massförstörelsevapen bedrivs det i samverkan mellan berörda myndigheter. Ett samverkansråd som är knutet till ISP är i dag en plattform för samverkan mellan myndigheter i icke-spridningsfrågor. Samverkansmyndigheter som ger ISP stöd i dag är FOI, FRA, Säpo och Must.

I samband med att lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet trädde i kraft 2009 så begränsades antalet myndigheter som har rätt att inrikta signalspaning. Med tiden har det dock visat sig att lagstiftningen som styr signalspaningen har behövt modifieras bl.a. beroende på vilka behov som funnits hos svenska myndigheter när det gäller tillgång till signalspaning. Signalspaning får i dag bedrivas i syfte att kartlägga utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter med dubbla

användningsområden. ISP har däremot inte rätt att inrikta signalspaning från FRA för att uppnå detta syfte. Utskottet delar motionärernas uppfattning i motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 52 att det kan innebära att den myndighet som ska följa upp frågor om bl.a. spridning av massförstörelsevapen eventuellt inte har möjlighet att lösa sin uppgift på ett tillfredsställande sätt. Utskottet anser därför att regeringen bör se över möjligheten att ge ISP rätt att inrikta signalspaning från FRA. Med tillstyrkande av motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 52 föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se över möjligheten att ge ISP rätt att inrikta signalspaningen från FRA och tillkännager det för regeringen. Utskottet är däremot inte berett att vidta några åtgärder med anledning av motion 2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 44 varför motionsyrkandet avstyrks.

Reservationer

1. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 2 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 64.

Ställningstagande

Vi anser att antalet ledamöter i Siun bör utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan ha minst en ledamot var. Om möjligheten till folklig insyn i svensk signalspaning ska tas på allvar anser vi att riksdagens samtliga partier ska erbjudas möjlighet att nominera ledamöter till nämnden.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

2. Signalspaning och massförstörelsevapen, punkt 3 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed avslår riksdagen motion
2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 52.

Ställningstagande

Utskottet har tidigare anfört att inriktning av signalspaningen i försvarsunderrättelseverksamhet i dag endast får anges av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säpo och Noa. När det gäller arbetet mot spridning av massförstörelsevapen bedrivs det i samverkan mellan berörda myndigheter. Ett samverkansråd som är knutet till ISP är i dag en plattform för samverkan mellan myndigheter i ickespridningsfrågor. Det är av stor vikt

att myndighetssamverkan fungerar på ett tillfredsställande sätt när det gäller både försvarsunderrättelseverksamheten som helhet och arbetet med att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Samverkansmyndigheter som ger ISP stöd i dag är FOI, FRA, Säpo och Must. Enligt ISP har samarbetet med berörda myndigheter fortsatt att utvecklas och det bedömer jag i likhet med utskottet som positivt.

Mot bakgrund av detta ser jag i nuläget inte skäl att vidta åtgärder för att ytterligare myndigheter ska få inrikta signalspaningen.

3. Organisationsstruktur för underrättelsetjänst, punkt 4 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 44.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör tillsätta en utredning som analyserar tillgången till utlandsunderrättelser och om underrättelsetjänststrukturen bör förändras eller inte. Inom området ”politisk underrättelsetjänst” – t.ex. bedömningar av länders förmåga och vilja att skaffa sig massförstörelsevapen eller deras tänkbara agerande i internationella konflikter – är det i dag ett flertal myndigheter som hämtar in och analyserar information. Vi bedömer att olika perspektiv bidrar till en breddad bild och ett bättre beslutsunderlag, men menar samtidigt att det vore värdefullt om det fanns en organisation som hade ett tydligt mandat att hämta in och analysera information från utlandet på stor bredd för att minimera risken att viktig information faller mellan stolarna.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2017/18:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet ledamöter i Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) ska utökas så att samtliga partier som är representerade i riksdagen kan få minst var sin ledamot (avsnitt 22.1) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge Inspektionen för strategiska produkter (ISP) rätt att inrikta signalspaning från Försvarets radioanstalt (FRA) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning som analyserar tillgången till utlandsunderrättelser och om underrättelsetjänststrukturen bör förändras eller inte och tillkännager detta för regeringen.